

Tuusulan kunnanhallituksen lausunto 14.9.2020 hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

- xkunta
- sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
- maakunnanliitto
- muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- valtionviranomainen
- järjestö
- jokumuu

Vastaajatahon virallinen nimi

Tuusulan kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kansliapäällikkö Harri Lipasti, harri.lipasti@tuusula.fi, 040 314 3003

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Tuusulan kunnanhallitus 21.9.2020

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Järjestämisvastuun siirtäminen yksittäistä kuntaa suuremmille alueille on tarkoituksenmukaista. Esitys toteutuessaan mahdollistaa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista ja saatavuuden yhdenvertaisuuden parantamista.

Uudellamaalla on kannatettu laajasti kuntapohjaisen ratkaisun kehittämistä. Ehdotettu Uudenmaan erillisratkaisu on kannatettava tilanteessa, jossa valtakunnallinen ratkaisu pohjautuu sote-järjestämisvastuun siirtoon kuntia suuremmille alueille. Esitetty ratkaisu huomioi Uudenmaan maakunnan sekä kuntien ja kaupunkien erityispiirteet paremmin kuin vaihtoehto, jossa Uusimaa muodostaisi yhden itsehallinnollisen sote-maakunnan. Tämä tukee esitetyn sote-uudistuksen tavoitteita.

Haasteena on esitetty sote-maakuntien rahoitusratkaisu, joka aiheuttaa merkittäviä taloudellisia haasteita Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymässä. Suurin osa eli noin 80 prosenttia yleiskatteisesta rahoituksesta määräytyisi ehdotuksen mukaan sairastavuuteen ja sosioekonomisiin tekijöihin perustuvan sote-palvelukertoimen perusteella. Rahoituksen määräytymiskriteereissä tulee painottaa nykyistä enemmän alueitten asukasmäärää, ikärakennetta ja paljon palveluita tarvitsevien määrää. Esityksen mukaan sote-maakuntien rahoituksessa huomioidaan vuosittain etukäteen edellä mainittu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu 80 prosenttisesti, ja sen lisäksi kustannustason nousu sekä sote-maakuntien mahdolliset uudet tehtävät. Rahoitus tarkistetaan koko maan tasolla jälkikäteen vastaamaan toteutuneita sote-kustannuksia. Sote-maakunnille rahoitus kuitenkin kohdistuisi laskennallisena rahoituksena eikä tarkistuksessa arvioitaisi laskennallisen rahoituksen riittävyyttä yksittäisen sote-maakunnan tehtävien hoitamiseen. Toteutuneet kustannukset tulisi huomioida maakuntakohtaisesti, jotta turvataan sote-palvelujen tarpeenmukainen rahoitus toteutuneisiin kustannuksiin perustuen.

Esitetty rahoitusmalli tarkoittaa käytännössä merkittävää palvelujen leikkaustarvetta Keski-Uudellamaalla ja vaarantaa kuntalaisten yhdenvertaista kohtelua.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Esitys mahdollistaa yllä mainitut hyödyt.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Demokratia toteutuu Uudenmaan erillisratkaisun myötä paremmin kuin yhden Uudenmaan maakunnan mallissa.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- ☐ kyllä
- ☐ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Laki on osin verrattain yksityiskohtainen mm. 91§, 92§, joissa määritellään virkojen lakkauttamisista ja perustamisista. Nämä ovat tarkoituksenmukaista määritellä sote-maakunnan hallintosäännössä.

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

- ☐ kyllä
- ☐ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Työterveyshuollon osuutta tai asemaa ei ole laissa määritelty tai mainittu.

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- ☐ kyllä
- ☐ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Valtionohjaus olisi varsin voimakasta, myös maakunnan operatiivista toimintaa koskevissa kysymyksissä, mikä ei ole uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua. Vahva valtionohjaus on ristiriidassa maakunnan vahvaa järjestämisvastuuta korostavan tavoitteen kanssa.

Ohjausmalli vastaa uudistuksen tavoitteisiin alentaa sote-menojen kasvua. Liian tiukat raamit saattavat pahimmillaan hidastaa kuntayhtymän tuottavuustoimenpiteiden toteuttamista. Jos ohjausmekanismi on liian voimakas, pyritään saamaan aikaan nopeita säästökeinoja eikä niinkään pidemmän aikavälin toimia – aletaan helposti säästää ennaltaehkäisevistä palveluista. Lyhyen tähtäimen säästötavoitteet saattavatkin vesittää pidemmän aikavälin kehittämistoimia.

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ xeipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Päätöksenteko olisi rajoitetumpaa ja jäykempää kuin nykyisin. Säädös kaventaisi sote-maakunnan itsehallintoa ja on ristiriidassa maakunnan vahvan järjestämistavoitteen kanssa. Säädöksen myötä maakuntien ja HUS-maakuntayhtymän pitkän tähtäimen investointisuunnittelun mahdollisuudet kaventuivat.

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Mikäli sote-maakunnalla on toimintansa käynnistämisen yhteydessä (tai maakuntaan on siirtymässä useampi asiakas- ja potilastietojärjestelmä) käytössä useampi asiakas- ja potilastietojärjestelmä, voi se valita käyttöönsä yhden asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankintalaista (1397/2016) riippumatta 5 vuoden siirtymäajaksi. Asiakas- ja potilastietojärjestelmäkokonaisuuden kilpailutus on käynnistettävä tämän siirtymäkauden aikana. Käyttämättä jääneiden asiakas- ja potilastietojärjestelmien irtisanomisen osalta noudatetaan niiden sopimusehtoja. Tämä pykälä koskee ainoastaan terveydenhuollon potilastietojärjestelmää, sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmää ja suunterveydenhuollon potilastietojärjestelmää.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmät tulisivat olla yhdenmukaisia koko Uudellamaalla. Erikoissairaanhoidon ja muiden sosiaali- ja terveystalveluiden vahvalla integraatiolla saavutetaan parhaat mahdolliset toiminnalliset- ja tuottavuushyödyt.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen?

- ☐ kyllä
- ☐ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Esitys kuvaa rakenteita, tiedolla ohjaaminen ja tiedon integraatio puuttuu/ei mahdollista esityksessä.

Hyvänä lähtökohtana voidaan pitää sitä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä on sekä kunnan että sote-maakunnan tehtävä ja että säädöksissä määritellään kunnan ja sote-maakunnan hyte-tehtävät ja yhteistyö. Vaarana on kuitenkin, että toimijoiden väliin muodostuu palveluketjuja haittaavia raja-aitoja. Toisaalta ongelmaksi voi muodostua ns. harmaa alue, jolla sijaitsevia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä ei ole selkeästi määritelty kummallekaan organisaatiolle.

Kunnille esitetyn valtiosuuden lisäosan, ns. hyte-kertoimen kannustevaikutus sekä kuntien ja sote-maakunnan yhteistyö voisi olla tehokkaampaa, mikäli kunnille ja sote-maakunnille asetettaisiin ainakin osittain yhteisiä tavoitteita ja hyte-työn tulosindikaattoreita. Nykyisessä esityksessä sote-maakunnan ja kuntien tulosindikaattorit ovat molemmilla erilliset.

Hyvinvoinnin ja terveyden seurantaan tarvittavan tiedon tuottaminen jakautuisi ehdotuksen mukaan osin kunnan ja osin sote-maakunnan vastuulle. THL ohjaisi tämän seurantatiedon keräämistä. Yhteismitallisesti koottu ajantasainen tieto parantaisi edellytyksiä tietoon perustuvalla toiminnan ohjaamisella ja siten tukisi uusien, entistä vaikuttavampien, toimintamuotojen kehittämistä. Toiminnan tehostamiseksi sekä mahdollisten tietosuojan liittyvien lainsäädännöllisten ongelmien välttämiseksi olisi hyvinvoinnin ja terveyden

seurantaan tarvittavan tiedon tuottaminen siirrettävä palveluja toteuttavan sote-maakunnan tehtäväksi, ja varmistettava samalla, että kunta saa ne tiedot, joita se tarvitsee lakisääteisen tehtävänsä toteuttamiseksi.

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

- ☐ kyllä
- ☒ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Lain 8 §:n sisältö sinällään on tarkoituksenmukainen. Kiinnitämme huomiota siihen, että riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata, jäävät laissa tarkemmin määrittelemättä eli se seikka, millä kriteereillä mitataan sote-maakuntien menestystä em. osa-alueilla. Lain kohdan tulkinta jää epäselväksi ja voi aiheuttaa maakuntien kesken eriarvoisuutta.

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Säädösehdotuksessa on tulkinnanvaraisuutta ostopalvelujen hankkimisen osalta. Tälläkin hetkellä merkittävä osa sosiaalipalveluita toteutetaan monituottajamallilla. On tarpeen täsmentää, mikä olisi liian laajamittaista ostopalvelujen hyödyntämistä sekä se, tuleeko esitys edellyttämään sellaisten palvelujen kotouttamista takaisin julkisen järjestäjän tuottamisvastuulle, joiden arvioidaan olevan liian laajamittaista ostopalvelujen hyödyntämistä.

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

- ☐ kyllä
- ☒ x kyllä pääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Varautumisen sääntelyssä olisi syytä ottaa kantaa myös yhteistyöstä pelastustoimen kanssa. Varautumisessa sosiaalipalveluilla on suuri merkitys ja tämä tulee esityksessä nyt huomioiduksi. HUS-maakuntayhtymän tehtävä yhteistyöalueensa valmiussuunnittelun ohjaajana luo edellytykset Uudenmaan alueen kokonaisvarautumiseen.

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Pohjanmaan sote-maakunnan, joka muutenkin vastaa valtaosin ruotsinkielisen väestön palveluista.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

- ☐ kyllä
- ☐ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Valtakunnallisissa tavoitteissa olisi syytä mainita osallistuminen kansainväliseen toimintaan.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Yleisesti harvinaisten tai erityisen kalliiden erityisresurssien hoidon nimeäminen olisi tarkoituksenmukaista niille maakunnille, joilla on rajapintaa esim. merelle (meripelastustyöt).

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

- ☐ kyllä
- ☐ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Niiltä osin kuin aluejako ei ole sellaisenaan tarkoituksenmukainen, asioista on joustavasti sovittavissa yhteistyösopimuksella.

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

- Etelä-Savonmaakuntaan
- Pohjois-Savonmaakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- xkyllä
- kylläpääosin
- eipääosin
- ei
- eikantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

- xkyllä
- kylläpääosin
- eipääosin
- ei
- eikantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- kyllä
- xkylläpääosin
- eipääosin
- ei
- eikantaa

Edellä mainittu tilanne vallitsee jo pääosin tällä hetkellä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän kohdalla.

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin

omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosäätely hyväksyttävä?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ ei
- ☐ ei
- ☐ ei

Kuntien lausunnon mukaan esitetty 0,75 %-yksikön korvausraja on liian korkea. Kuntaliiton esittämä 0,25 %-yksikön korvausraja on oikeudenmukainen.

40. Voimaannpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ ei
- ☐ ei
- ☐ ei

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva säätely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

- ☐ kyllä
- ☐ Kylläpääosin
- ☐ ei
- ☐ ei
- ☐ ei

Kanta perustuu tulkintaan, että kokonaisulkoistuksia pyritään välttämään. Lainkohta on epäselvä.

42. Turvaako Kärkylän toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

- ☐ kyllä

- xkylläpääosin
- eipääosin
- ei
- eikantaa

Pandemiatilanne tulee kuormittamaan organisaatioita myös jatkossa, jolloin voimavarat sote-uudistuksen toimenpanoon ovat normaalia rajallisemmat. Erityisesti niiden sote-maakuntien kohdalla, joilla organisaation rakentaminen ja tukipalvelujen käynnistäminen vie aikaa, aikataulu on liian kireä.

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

59§. Esitetään lisättäväksi ensimmäisen kappaleen jälkeen. Mikäli sote-maakunnalla on toimintansa käynnistämisen yhteydessä (tai maakuntaan on siirtymässä useampi asiakas- ja potilastietojärjestelmä) käytössä useampi asiakas- ja potilastietojärjestelmä, voi se valita käyttöönsä yhden asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankintalaista (1397/2016) riippumatta 5 vuoden siirtymäajaksi. Asiakas- ja potilastietojärjestelmäkokonaisuuden kilpailutus on käynnistettävä tämän siirtymäkauden aikana. Käyttämättä jääneiden asiakas- ja potilastietojärjestelmien irtisanomisen osalta noudatetaan niiden sopimusehtoja. Tämä pykälä koskee ainoastaan terveydenhuollon potilastietojärjestelmää, sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmää ja suunterveydenhuollon potilastietojärjestelmää.

59§: Väliaikaisen järjestelyn voitava kestää vuoden 2025 loppuun saakka

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmät tulisivat olla yhdenmukaisia koko Uudellamaalla. Erikoissairaanhoidon ja muiden sosiaali- ja terveystietojärjestelmien vahvalla integraatiolla saavutetaan parhaat mahdolliset toiminnalliset - ja tuottavuushyödyt. Integraation toteuttamiseen pitää edetä viivytyksettä.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystietojärjestelmien ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- xkylläpääosin
- eipääosin
- ei
- eikantaa

Keski-Uudenmaan ensisijaisena tavoitteena on ollut kuntapohjainen ratkaisu, mutta esitetty erilliskuntainen ratkaisu huomioi Uudenmaan maakunnan erityispiirteet paremmin kuin yksi Uudenmaan itsehallinnollinen maakunta.

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ xeipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Maakuntien kustannukset otetaan huomioon 80 –prosenttisesti etukäteisrahoituksessa, jos laskettu taso ei riitä korvaamaan kustannuksia, maakunnilla on mahdollisuus lisärahoitukseen. Toistuva lisärahoitus voi johtaa arviointimenettelyyn. Rahoitusmalli tarkoittaa käytännössä merkittävää menojen leikkaustarvetta ja palvelutason laskua.

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ xeipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Tarvetekijöissä sairastavuuteen ja sosioekonomisiin tekijöihin perustuva sote-palvelukertoimen painoarvoa tulisi vähentää esitetystä 80 %:sta (nykyisin painoarvo n. 58 %). Asukasmäärää ja ikärakennetta tulisi painottaa enemmän. Uudellamaalla ovat maan suurimmat hyvinvointi- ja terveyserojen haasteet ja ikärakenteeseen nähden korkeat sote-kustannukset, joten esitetty rahoitusmalli johtaa palvelujen leikkauksiin ja vaarantaa kuntalaisten yhdenvertaiset palvelut.

Sote-maakunnan rahoituksen uutena määräytymistekijänä otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Pääosin rahoitusperuste on kannatettava, vaikka hyten paino koko rahoituksesta onkin vain 0,977 %. Kunnan ja sote-maakunnan yhteisestä tuloksellisesta hyte-työstä tulisi määritellä myös yhteisiä tuloksellisuusmittareita, jotta kannustavuus yhteistyöhön olisi tehokkaampaa.

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen pelastustoimen tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- ☐ kyllä

- ☐ xkylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

50. Sote-maakunnan rahoituksessa otetaan huomioon siirtymätasauksena laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja sote-maakunnan alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus siten, että muutosta rajataan 7 vuoden ajan vuosittain porrastetusti kasvaen. Enimmäismuutos rajataan toistaiseksi pysyvästi enintään +/-150 euroon asukasta kohden vuodesta 2029 lähtien (35 §).

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ xeipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ xei
- ☐ eikantaa

Siirtymätasauksen perusteena olevat maakuntakohtaiset kustannukset lasketaan vuoden 2021 tilinpäätöstietojen ja 2022 talousarviotietojen perusteella. On huomioitava, että vuodelle 2021 kohdentuu vielä koronaepidemiakustannuksia mm. hoitojonojen purusta.

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ ei
- ☐ eipääosin

- eikantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kysymyksiä muista lakiluonnoksista

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

- kyllä
- kylläpääosin
- xeipääosin
- ei
- eikantaa

Tasausmekanismi ei tunnista kasvukeskusten ja niiden kehyskuntien kasvupaineita. Kehyskuntien kasvuun liittyy merkittäviä investointitarpeita. Väestönkasvu kohdistuu kaikkiin ikäryhmiin eikä ikäihmisten palvelutarpeen kasvua pystytä kompensoimaan esim. lasten määrän vähenemisellä. Malli ei ota huomioon esim. Uudenmaan maakunnan erityisasemaa koko maan kasvun moottorina. Esitetty tasausmekanismi vaarantaa muiden väestöryhmien palvelujen toteuttamisen Uudellamaalla.

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

- kyllä
- kylläpääosin
- xeipääosin
- ei
- eikantaa

Tasausmekanismi ei tunnista kasvukeskusten ja niiden kehyskuntien kasvupaineita. Kehyskuntien kasvuun liittyy merkittäviä investointitarpeita. Väestönkasvu kohdistuu kaikkiin ikäryhmiin eikä ikäihmisten palvelutarpeen kasvua pystytä kompensoimaan esim. lasten määrän vähenemisellä. Malli ei ota huomioon esim. Uudenmaan maakunnan erityisasemaa koko maan kasvun moottorina. Esitetty tasausmekanismi vaarantaa muiden väestöryhmien palvelujen toteuttamisen Uudellamaalla.

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Uudenmaan erityispiirteenä on voimakas väestönkasvu, kansainvälistyminen sekä merkittävä taloudellinen toimeliaisuus, mikä edellyttää, että alueen kunnilla on riittävästi investointikykyä ja elinvoimaa. On oleellista, että varmistetaan myös sote-ratkaisun jälkeen jäävän kaupungin toimintakyky ja rahoituksellinen asema. Uudistus kasvattaa kuntien suhteellista velkaantuneisuutta, kun nykyinen lainakanta jää kaupunkien vastuulle samalla kun tulot vähenevät. Uudistus lisää kuntien/kaupunkien rahoituksellista epävarmuutta sekä heikentää kasvavien kuntien ja kaupunkien investointikykyä.

Esityksessä on kunnille esitetty uutta valtionosuuden lisäosaa, ns. hyte-kerrointa, joka määräytyy kunnan hyte-toimintaa ja tuloksellisuutta kuvaavien indikaattoreiden ja asukasluvun mukaisesti. Hyte-kertoimen kannustavuus kunnan hyte-työhön saattaa heikentyä, mikäli kertoimella saavutettu taloudellinen hyöty jää kovin pieneksi. Lisäksi esitykseen tulisi sisällyttää joitakin sote-maakunnan ja kunnan yhteisiä hyte-tuloksellisuusmittareita, jotka edistäisivät yhteistyötä tehokkaammin.

Lakivalmistelun edetessä on syytä varmistaa, että esitetyt keinot riittävällä tavalla varmistavat sosiaali- ja terveystalouden ja kuntien vastuulla olevien peruspalveluiden välistä yhteistyötä. Muutoin uudistuksen keskeinen tavoite hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisesta ei toteudu.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävinä?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ xeipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Muutos ei saa aiheuttaa kokonaisverotuksen kiristymistä eikä aiheuttaa merkittäviä alueellisia eroja.

Suunniteltu leikkaus kuntien verotuloista ja valtionosuuksista vie kasvukunnilta mahdollisuuden selvittää investoinneista ja kuntaan jäävän toiminnan rahoittamisesta. Kaikki velat jäävät kuntaan, mutta tuloista leikkautuu liian suuri osa.

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Maakuntien itsenäistä verotusoikeutta tulee kiirehtiä, jotta se vahvistaisi maakuntien roolia itsenäisenä palvelujen järjestäjänä.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin

- ei
- eikantaa

Huomiona lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin 5 kohdassa mainitaan, että HUS vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tehtävistä. Tämä muotoilu on tullut esitykseen jälkikäteen. Jää epäselväksi, onko tässä tarkoitus keskittää uusia valmiustehtäviä HUS:iin vai onko kyseessä vain nykytilaa vahvistava tarkentava kirjaus.

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

- xkyllä
- kylläpääosin
- eipääosin
- ei
- eikantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

- kyllä
- kylläpääosin
- eipääosin
- ei
- xeikantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

9 § HUS järjestämissopimuksessa olisi varmistettava, että sopimuksessa tarkoitettujen palvelujen rahoitus on muiden sote -maakunta talouskehityksen mukainen.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

- ☐ xkyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ eipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Valtion ohjauksen vahvistaminen valtakunnallisella tasolla yhdenmukaisuuden ja riskien minimoimisessa lähtökohtaisesti hyväksyttävä. Samanaikaisesti kuitenkin painotetaan järjestäjäosaamisen ja roolin vahvistamista. Ohjausmallin neuvottelujen tavoitteet ja asiakokonaisuudet ovat asianmukaiset, neuvottelujen onnistunut toteutus edellyttää, että kattava ja oikea-aikainen tietopohja on käytössä ja että ohjausmallin tuloksellisuutta arvioidaan säännöllisesti.

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutuksen arvioinnissa keskeiseksi haasteeksi jää tosiasiallinen näytön puute. Vaikutusten arviointia olisi voinut tehostaa simuloimalla mahdollisia vaikutuksia, jonkin alueen osalta. Simuloinnissa olisi huomiotu rahoituskehys, palvelutarpeen kasvu jne. Nyt vaikutukset luetellaan esseemäisesti, ilman vahvaa evidenssiä niistä. ICT-vaikutusten kuvaus on ylimalkaista, oleellista olisi ollut ymmärtää eri alueiden lähtötasoerot ja niiden vaikutus toiminnan käynnistämiseen.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

- ☐ kyllä
- ☐ kylläpääosin
- ☐ xeipääosin
- ☐ ei
- ☐ eikantaa

Muutuskustannukset on kuvattu vain ylätasoisesti.

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

ICT-vaikutusten arvioinnissa olisi pitänyt keskittyä oikeisiin maakuntatason vaikutuksiin. Vaikutusarvioinnista puuttuu katsaus esitettyjen sote -maakuntien hajanaiseen asiakas- ja potilastietojärjestelmäkokonaisuuteen sekä hajanaiseen ICT-infrastruktuuriin. Sote – maakunnat aloittavat toimintansa hyvin eri lähtökohdista käsin. Ne maakunnat, joilla ei ole yhtenäistä ICT-kokonaisuutta, joutuvat kehittämään kokonaisuutta 4 – 6 vuotta, jonka jälkeen edellytykset tiedolla johtamiseen voidaan ylipäättänsä saavuttaa. Esitetty rahoitus ei riitä ICT-kokonaisuuden aikaansaamiseksi ja se olisi pitänyt huomioida rahoituskehyksessä (sote – maakuntatasoiset ICT-erot).

Hallituksen lakiluonnoksen mukaan Uudellamaalla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu poikkeaisi muun maan ratkaisusta siten, että neljän Uudenmaan sote-maakunnan lisäksi Helsingin kaupungilla olisi tehtävien järjestämisvastuu. Lisäksi HUS-maakuntayhtymällä olisi terveydenhuollossa järjestämisvastuu laissa säädetyin ja HUS-järjestämissopimuksessa sovituin osin.

Uudenmaan erillisratkaisusuunnitelman mukaisesti HUS tuottaa jatkossakin erikoissairaanhoidon palvelut koko Uudenmaan alueella. Sote-uudistuksen ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi Uudenmaan alueella olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää yhtenäisiä tietojärjestelmäratkaisuja ja tiedonhallintamalleja. HUS on ottamassa käyttöön Apotti-järjestelmän, joka kattaa erikoissairaanhoidon lisäksi myös sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon palvelut. Uudenmaan alueella HUSin lisäksi Helsinki, Inkoo, Kauniainen, Kirkkonummi, Kerava, Loviisa (ja Lapinjärvi), Tuusula/Keusote, Siuntio ja Vantaa käyttävät tai tulevat käyttämään Apotti-järjestelmää vuoden 2021 loppuun mennessä.

Uudenmaan maakuntien ja Helsingin muodostamassa kokonaisuudessa asiakas- ja potilastietojen tulee liikkua saumattomasti koko alueella. Tietojärjestelmiin liittyvien kustannussäästöjen näkökulmasta hyötypotentiaali on myös sitä suurempi, mitä suurempia kokonaisuuksia voidaan tarkastella kokonaisuutena. Osana Uudenmaan erillisratkaisua tulisi huolehtia lainsäädäntöteitse siitä, että Uudenmaan alueella voidaan hyödyntää olemassa olevaa, yhtenäistä tietojärjestelmää sekä erikoissairaanhoidossa että sosiaali- ja perusterveydenhuollossa. Mikäli sote-uudistuksen yhteydessä ei voida lainsäädännöllä varmistaa koko Uudenmaan alueen yhtenäistä asiakas- ja potilastietojärjestelmäratkaisua, tulisi alueella muodostaa erikoissairaanhoidosta vastaavan HUSin tietojärjestelmäratkaisujen kanssa saumattomasti yhteensopiva järjestelmäkokonaisuus tarvittaessa Uudenmaan alueen yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankintamenettelyn kautta.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

ICT-kokonaisuus on kirjoitettu valitettavan ylätasolla ilman käytännön kokemusta eri yhdistämisen haasteista. Analyysissä tulisi ehdottomasti huomioida maakunnalliset erot lähtötilanteen mukaisesti. Tästä johtuen analyysi ei riitä varsinaisten ratkaisujen tai järkevän etenemispolun tarjoamiseksi. Kokonaisuudessa ei ole huomioita olemassa olevien toimijoiden mahdollisuuksista kilpailuttaa erilaisia kokonaisuuksia valmiiksi käyttöönotettavaksi paketeiksi maakunnissa. Tällaisia etukäteiskilpailutuksia voisivat Hanselin toimesta olla erilaiset asiakas- ja potilastietojärjestelmäkokonaisuudet sekä ICT-infra- ja tietoliikennekokonaisuudet.

Esitetty ylätasoinen ICT-analyysi riittää toteamaan ilman konkreettisia ratkaisuesityksiä, että kunkin sote -maakunnan on tultava toimeen omillaan ja haasteet kestävät useita vuosia. Korkeamman jalostusasteen sähköiset palvelut ja tiedolla johtamisen ratkaisut nojaavat yhtenäiseen asiakas- ja potilastietojärjestelmä- sekä perustietotekniikkakokonaisuuteen.

Koska tietojärjestelmien rooli sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamisen mahdollistajana on keskeinen, tulisi tietojärjestelmien yhtenäistämiseksi luoda sote-uudistuksessa selkeä kansallinen etenemispolku. Tämä on erityisen keskeistä Uudenmaan osalta, sillä Uudenmaan rakenne poikkeaa muuhun maahan suunnitellusta rakenteesta.

Etenemispolussa tulisi kuvata tietojärjestelmien yhtenäistämisen mahdollisuudet sekä hankintaoikeudellisesta että teknisestä näkökulmasta. Myös kustannusten arviointia tulisi tarkentaa. Kustannusarvioissa tulisi erotella kilpailutuskustannukset, investoinnit sekä käyttö- ja ylläpito- sekä kehityskustannukset, jotta kokonaisuutta voidaan kehittää oikeista lähtökohdista. Myös vaihtoehtokustannukset tulisi arvioida realistiselta pohjalta.

83. Minkälaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyviä vaikutuksia järjestämisvastuuseen ja ostopalveluihin liittyvästä täsmästä sääntelystä sote-maakunnille aiheutuisi (liittyen esimerkiksi palvelurakenteen muuttumiseen tai palvelutuotannosta aiheutuviin kustannuksiin):

a) vuosina 2021-2022?

- Toimitilaverkoston ja palvelujen verkoston ensivaiheen arviointi ja yhtenäistäminen
- Palvelurakenteen voimallinen painopisteen siirtäminen esim. kalliista ja ympärivuorokautisesta palvelusta kotona tehtävään palveluun
- Ostopalveluja käytetään sote-maakunnan oman palvelutuotannon sääntelypuskurina
- Palvelunmyöntämisen kriteeritit kaventuvat
- Paljon käytetyt palvelut standardisoituvat ja erityispalvelujen valikoima kapenee niiden tarvitseman erityisosaamisen ja kalleuden takia
- Henkilöstön luonnollinen poistuma eli eläköitymisvähenemä, irtisanoutumiset hyödynnetään siten, ettei vakansseja täytetä. Tästä voi seurata tilapäinen ja hetkellinen osaamisvähenemä.
- Maakunta organisoituu tarvittavan tiedon analysointiin, tiedon tuottamiseen ja raportointiin valtion hallinnolle
- Painopiste on perustoimintojen organisoimisessa, tavoitenäköymien luomisessa, arviointikriteerien luomisessa -> palvelujen optiminäköymät ja toimenpiteet

b) vuosina 2023-2024?

- Toimitilaverkoston ja palvelujen verkoston toisen vaiheen yhtenäistäminen ja toimintojen keskittäminen
- Palvelutapojen monimuotoistuminen mm. sähköisinä etäpalveluina, liikkuvina ja kotona tehtävinä palveluina sekä samalla samankaltaisten palvelujen valikoimaa yhtenäistetään
- Palvelujen uusiutuminen siten, että asiakkaan palvelutarpeen arviointi toimintatapana keskitetään

- Järjestäminen ja tuottaminen erotetaan toisistaan kokonaisuuden paremman hallinnan ja suunnitelmallisuuden vuoksi
- Järjestäjä ohjaa tietoon perustuen palvelurakenteen, palvelujen ja palvelutuotannon suuntaa. Toiminta muuttuu sopimukselliseksi, jolloin tiedon tuotanto ja hyödyntäminen on kaksisuuntaista sekä järjestämistä että tuottamista hyödyntävää.
- Sote-maakunnat hakevat yhteistoimintaa kalliiden erityispalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen
- Ennalta ehkäisyyn merkitys ja yhteistyö kunnan ja kuntaorganisaation tuottamien palvelujen kanssa vahvistuu, mikäli kunnilla säilyy lakisääteinen velvoite hyte-toimintaan ja siitä on niille valtionosuudellinen hyöty
- Henkilöstöpolitiikka tiukentuu siten, että henkilöstön tehtävänkuvia laajennetaan ja toimintaorganisaatiota uudistetaan toiminnan uudelleen organisoinnilla
- Valvonnan, ohjauksen, seurannan ja arvioinnin osa-alueet korostuvat ja ammattimaistuvat -> hallinnon henkilöstön osaamistasovaatimukset nousevat
- Sote-maakunnan näkökulmasta yhteistyöverkosto tiivistyy ja muuttuu sopimuksellisesti ohjaavaksi
- Tutkimuksellinen yhteistyö uusien toimintatapojen luomiseksi ja arvioimiseksi vahvistuu

c) vuodesta 2025 alkaen?

- Toimitilaverkostoa uudistetaan investointien kautta siten, että tilat tukevat sote-palvelutoimintaa
- Perustetaan sote-maakunnan tai maakuntien yhteisiä osakeyhtiöitä tukemaan sote-maakunnan päätoimintaa kuten kiinteistö-, ruokahuolto-, siivous-, pesula-, kuljetus-, vartiointi-, IT -yhtiöitä. Tai vaihtoehtoisesti hakeudutaan osakkaaksi jo sopivaan tuotantoa tukevaan yhtiöön.
- Palvelurakenteen painopiste on suuntautunut asiakkaan omaehtoiseen, omakustanteisiin palveluihin ja ns. kevyisiin palveluihin.
- Järjestämisen ja tuottamisen ohjaus perustuu yhdessä sovittuun ja tuotettuun tietoon

84. Osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevista sote-maakunnille siirtyvistä hankintasopimuksista saattaisi olla uusien säännösten nojalla mitättömiä. Sote-maakunta olisi velvollinen korvaamaan palveluntuottajille sopimusten mitätöitymisen takia hyödyttömäksi jäävät investoinnit. Minkälaisia vaikutuksia lakisääteisestä mitättömyydestä aiheutuisi sote-maakunnille tai yksityisille palveluntuottajille?

a) vuosina 2021-2022? Ei vaikutuksia

b) vuosina 2023-2024? Ei vaikutuksia

c) vuodesta 2025 alkaen? Ei vaikutuksia

Säädökset ovat kuitenkin epäselvät, kaipaavat tarkennuksia.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

- kyllä
- xei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

- ☐ sote-integraatio
- ☐ palvelutarpeenarvointi
- ☐ x hallinto ja johtaminen
- ☐ henkilöstösiirrot
- ☐ xtalous
- ☐ xomaisuusjärjestelyt
- ☐ xtietohallinto ja ICT
- ☐ viestintäjaosallisuus

muuta, mitä?

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Keski-Uudenmaan sote-maakunta

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Oppilas- ja opiskeluhoitolain mukaiset psykologi- ja kuraattoripalvelut tulisi säilyttää kunnissa. Esitys psykologi- ja kuraattoripalvelujen siirtämisestä sote-maakuntiin on ristiriidassa oppilas- ja opiskelijahuoltolain ja perusopetuslain tavoitteiden ja säädösten kanssa. Molemmat lait painottavat koulun merkitystä oppilaiden kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemisessa. Tehtävän toteuttamiseksi opiskeluhoollon on välttämätöntä olla hallinnollisesti ja rakenteellisesti osa kunnan opetustoimen järjestelmää, kunnallisen päätöksenteon hallittavissa. Tällöin pystytään vastaamaan nopeasti ja tehokkaasti muuttuviin oppilas- ja koulukohtaisiin tilanteisiin, sekä lasten ja nuorten parissa esiintyviin paikallisiin tai valtakunnallisiin ilmiöihin. Tämä on nykyisen järjestelmän vahvuus, eikä sen muuttamiselle ole perusteita. Oppivelvollisuuden laajentamista koskeva lakiehdotus edellyttää tiivistä yhteistyötä oppilas- ja opiskeluhoollon ja oppilaitoksen välillä, erityisesti niiden oppilaiden kohdalla, joiden oppivelvollisuuden loppuunsaattaminen edellyttää kokonaisvaltaisia, yhteensovitettuja tukitoimia opetuksen ja opiskeluhoollon välillä. Opetuksen järjestäjä ei voi vastata opiskeluhoollosta, mikäli opiskeluhoolto ei ole sen johdettavana.

Oppilas- ja opiskeluhuollossa psykologien ja kuraattorien työ muodostuu opiskeluhuollon tehtävistä ja toiminnasta sekä tiiviistä yhteistyöstä opetushenkilöstön kanssa kouluissa ja oppilaitoksissa. Myös pedagogisten tuen muotojen ja tehostetun ja erityisen tuen siirtoprosessien tuntemusta odotetaan kouluilla oppilas- ja opiskeluhuollolta. Opiskeluhuoltopalvelujen erilainen saatavuus eri puolella maata ei ole ratkaistavissa siirtämällä palvelut sote-maakuntiin, vaan tilanteeseen on haettava muutosta määrittämällä työntekijäresurssit ja takaamalla riittävä ammattitaitoisen työvoiman saanti tätä tukevilla koulutuspoliittisilla ratkaisuilla.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.